

Peter Pásztor

## SLOVENSKÁ KOMORA ARCHITEKTOV A JEJ VZŤAHY K PEDAGÓGOM A POSLU- CHÁČOM ARCHITEKTONICKÝCH ŠKÔL.

V poslednom období som mal možnosť vypočuť si veľa protichodných názorov na činnosť komory aj od pedagógov - architektov. Vo svetle týchto reakcií sa pokúsim načrtnúť hlavné smery našej činnosti - najmä vo vzťahu k našim školám a ich poslucháčom a pedagógom.

Mnohí z Vás boli pri zrode našej komory, ale žiaľ, musím konštatovať, že len málo z Vás sa stalo jej členom, resp. niektorí v nej aj boli a potom vystúpili. Myslím si, že je to medvedia služba nielen komore, ale celému nášmu architektonickému stavu, o negatívnom vplyve na nastupujúcu architektonickú generáciu ani nehovoriac.

Preto by som v úvode rád pripomenul dva základné ciele našej komory:

- starostlivosť o architektonický stav a zabezpečenie optimálnych podmienok pre výkon povolania,
- starostlivosť o architektúru, resp. ochrana spoločnosti pred neodbornosťou.

Myslím si, že tým, že bol parlamentom schválený Zákon č.136/95 o odbornej spôsobilosti pri vybraných činnostiach vo výstavbe, môže konečne komora pôsobiť naplno aj v tej druhej časti - chrániť spoločnosť pred neodbornosťou. Vypočul som si veľa invektív na údajnú monopolizáciu postavenia komory pri udeľovaní odbornej spôsobilosti, ale ja sa pýtam, kto iní, ak nie architekti, by mali overovať odbornú spôsobilosť architektov?! Problémom však zatiaľ je, že komora je silne menšinovou organizáciou. Príčinou je predovšetkým fakt, že mnohí kolegovia doposiaľ nezaregistrovali inštitút dobrovoľného členstva v komore (oproti povinnému členstvu autorizovaných architektov, teda tých, ktorí aj *podnikajú* podľa Zákona č.138/92 Zb.). Pritom dobrovoľní členovia môžu byť dokonca aj členmi predstavenstva a ďalších orgánov komory (okrem autorizáčnej komisie) a teda majú šancu priamo ovplyvňovať prácu a smerovanie komory, nemusia byť odkázaní na názory iných.

Treba si však uvedomiť, že aj keď je komora profesijnou organizáciou starajúcou sa o architektúru a architektov, nemá v rukách primerané páky na to, aby zabránila vzniku zlej architektúry. Kategórie dobrý či zlý nie sú kategórie exaktné, nemajú oporu v žiadnom zákone a preto zostanú vždy v určitej diskusnej polohe, pre ktorú vytvára priestor predovšetkým náš Spolok architektov. Komora bude vždy vítať takéto diskusie, pretože len v nich je možné trženie názorov, ktoré je pre ďalší rozvoj architektúry v našej krajine také potrebné.

Komora nemôže zaručiť architektonickú kvalitu, môže a chce však garantovať to, že všetci tí, ktorým overila ich odbornú spôsobilosť (či už

autorizovaní alebo neautorizovaní), budú vykonávať svoje povolanie odborne na primeranej úrovni. (Myslím si, že všetkým nám je jasné, že odborná úroveň spracovaného projektu a jeho architektonická kvalita nemusia byť vždy rovnako vysoké...).

To, že komora zatiaľ nikomu neodobrala preukaz odbornej spôsobilosti, nie je vinou orgánov komory, ale vinou tých, ktorí o nehodných vedia a nie sú pritom ochotní podať na komoru písomný podnet! Je predsa jednou zo základných zásad demokracie, že na ústne či anonymné invektívy sa nereaguje!

Popritom je komora výsostne samosprávna organizácia a je veľmi potrebné, aby sme si všetci uvedomili, že každý z nás má možnosť ovplyvniť jej ďalšie smerovanie. Všetci môžeme byť členmi, môžeme byť dokonca v jej orgánoch, každý rok zvoláva komora svoje valné zhromaždenie, ktorého sa môže zúčastniť každý člen, v medziobdobí organizuje komora konferencie na rôzne odborné témy, každé dva roky valné zhromaždenie komory volí nové orgány (najbližšie sa tak stane 19. 05. 1997 - aj z Vašich radov očakávame kandidátky do predstavenstva, autorizáčnej a disciplinárnej komisie). Uvedomujem si, že ako člen predstavenstva budem účinkovať len dovtedy, kým ma ako kolegovia a členovia komory budete chcieť v tejto funkcii potvrdiť. Preto musí byť činnosť orgánov vždy maximálne transparentná a najmä zrozumiteľná členstvu. Veď stačí, ak členovia nezdvihnú ruky - a do funkcií nastupujú ďalší kolegovia. A tak je to vlastne úplne v poriadku.

Teda toľko o komore ako takej. Považoval som za nanajvýš dôležité tu a na tomto mieste venovať týmto na pohľad triviálnym záležitostiam určitý priestor. Je to už raz tak - v našej profesii bola nežná revolúcia aj bojom o komoru, len mnohí na to už akosi zabudli... Preto to treba občas pripomenúť.

A čo má s tým spoločného škola? Myslím si, že veľmi veľa. Predovšetkým preto, že dnešní poslucháči sú budúci členovia (alebo nečlenovia) komory. Je veľmi dôležité, aby vedenie komory chápalo vzdelávacie inštitúcie vychovávajúce novú generáciu architektov ako svojich základných partnerov, s ktorými je potrebné pravidelne sa schádzať, radiť sa o vzniknutých problémoch, prizývať ich k riešeniu. (Mám pritom na mysli nielen pedagógov, ale aj poslucháčov.) Bolo by to perfektné, keby komora mohla konečne aj finančne podporiť študentské súťaže, školské výstavy, zahraničné exkurzie a pod. Všetko však závisí od toho, ako rýchlo pochopia všetci "pozerajkovia" z radov architektov, že ich miesto je v komore! Kritizovaním komory z diaľky bez vnútornej znalosti problematiky sa veci neriešia...

Na druhej strane očakávame zo strany architektonických škôl, že tieto nás v komore budú chcieť presvedčiť o tom, že celý systém výučby

a prípravy poslucháčov pre ich budúce architektonické povolanie je v zhode s európskymi normami, a budú pevným a nespochybniteľným základným kameňom pre udeľovanie odbornej spôsobilosti ich absolventom. Preto sa mi zdá byť úplne normálne, ak v štátnicových komisiách zasadnú aj oficiálni zástupcovia komory. Tak môžu profitovať obe strany - komora získa prehľad o tom, kto a s akými vedomosťami, schopnosťami a ambíciami opúšťa brány školy a škola získa ďalší tromf do procesu akreditácie...

Slovenská komora architektov sa už niekoľkokrát na valnom zhromaždení, na predstavenstve i v špeciálnom výbore s plnou vážnosťou zaoberala so situáciou na našich architektonických školách - vždy so snahou pomôcť, ale v žiadnom prípade nenarušiť ich autonómnosť. Dospeli sme k názoru, že dobrým impulzom pre zintenzívnenie spolupráce bude séria zmlúv o spolupráci medzi architektonickými školami a SKA, z ktorých prvá je práve s našou alma mater - Fakultou architektúry STU. Komora si pritom nekladie za cieľ zasahovať do systému vzdelávania - budeme radi, ak táto zmluva bude prijatá ako výsostne partnerská! To vôbec neznamená, že by sme v komore mali byť ľahostajní voči tomu, čo sa na škole deje, akí sú jej absolventi, ktorí prichádzajú do praxe a práve do našich architektonických kancelárií. Tým bude asi aj prioritne motivovaný náš pohľad na vec. Pritom si však uvedomujeme, že pokiaľ by ten náš vstup do Európy mal vyzeráť aspoň trochu vážne, budeme sa musieť na škole prispôbiť všetkým požiadavkám na vzdelanie - tak ako ich formuluje smernica EÚ "Directive - 1985/384 ECC". Architektonická rada Európy (ACE), ktorá združuje krajiny EHS, ale aj jej stredo-východo-európsky partner ACCEE, ktorého zakladajúcim členom a v budúcom roku dokonca predsedníčkou krajinou je aj Slovensko, sa k týmto zásadám jednoznačne prihlásili. Popritom považujeme za vynikajúce, že k edukačnému programu FA STU sa oficiálne a pozitívne vyjadrila aj taká prestížna organizácia, akou je RIBA - bodaj by takýchto dobrozdani bolo čo najviac. Tieto vyjadrenia však nemôžu garantovať vzájomné pôsobenie architektov v jednotlivých krajinách Európy - o tom budú rozhodovať vždy vzájomné zmluvy architektonických komôr v zmysle zásad EÚ, resp. ACE.

Na záver by som rád pridal určitý osobný postreh a z toho vyplývajúcu prosbu. Slovensko je krajinou s obrovskými architektonickými tradíciami, ale s veľmi nízkym architektonickým povedomím. Pozrite sa len okolo seba - aké domy sa stavajú a aké sa búrajú... Aké rozhodnutia vynášajú úradníci v mene svojich úradov, ktoré vraj vznikli - okrem iného - aj na ochranu architektúry! Z toho mi vychádza jedno - je nás veľmi málo a malo by nás byť podstatne, podstatne viac...

Pritom je Slovensko - v dôsledku doby nedávnej - zaplavené obrovským množstvom stavebných inžinierov - konštruktérov, ktorí sú z hľadiska

európskej hierarchie stavitel'sko-architektonického vzdelania nezaraditeľní. Architektonické vzdelanie nemajú, teda architekti to nie sú. Len malá časť je ich užšie špecializovaná, napr. na cestné a mostné stavby alebo na statiku konštrukcií - títo sú nanajvýš potrební a my ich aj využívame ako partnerov. Potom je tu však celá plejáda tých architektonických nedoukov, ktorých v našich ateliéroch používame maximálne ako dobrých konštruktérov (na čo je inžinierske vzdelanie podľa mňa zbytočný luxus). Len málokto z nich sa po čase vlastnou usilovnosťou a väčšinou pod vedením architekta dostane k tomu, čo by mal vedieť urobiť už aj v škole - vymyslieť budovu od A po Z, od urbanizmu cez architektonický koncept až ku kvalitnému architektonicko-konštruktčnému detailu! Niektorí z tejto kategórie stavebných inžinierov si však trúfajú na to aj sami. Výsledok je vo väčšine prípadov katastrofálny a títo inžinieri pôsobia v architektonickom revíri ako škodná. S tým je treba v krátkom čase čosi urobiť. Je to síce niečo, čo v tejto chvíli jednoznačne presahuje hranice Fakulty architektúry, ale v budúcnosti sa môže stať v očiach kultúrnej verejnosti zrkadlom je skutočného záujmu o architektúru.

Aby som sa vyjadril úplne jasne: postrádam na Slovensku dostatočne širokú vrstvu "praktických" architektov, ktorých miesta potom logicky obsadzujú stavební inžinieri bez adekvátneho vzdelania! Túto diery Fakulta architektúry nedokáže vyplniť sama, ale v rámci STU má podľa môjho názoru na to dobré predpoklady v úzkej spolupráci či zdravej súťaži so Stavebnou fakultou. Čo znie tu na tejto pôde asi veľmi kacírsky, ale v Európe je to tak...

\*

*Doc. Ing.arch. Peter Pásztor,  
Slovenská komora architektov*

#### THE SLOVAK CHAMBER OF ARCHITECTS AND ITS RELATION TO THE PEDAGOGUES AND UNDERGRADUATES OF THE SCHOOLS OF ARCHITECTURE

*By Peter Pásztor*

*The task of the Chamber of Architects is to take care of the status of architects and architecture. The undergraduates at the Faculty of Architecture are its future members and therefore the chamber should take care of them too. On the other hand the chamber expects highly professional education at the FA STU in accordance with the European standard. The impulse to make the cooperation between the chamber and the schools of architecture will be the bilateral contracts on cooperation, the first one has been signed with the FA STU. The chamber does not want to interfere in the way of education but it can not be indifferent to the professional skill of the graduates. One of the problems is the design of the architectural building by civil engineers.*